

Zeki Sarıhan tarafından yazıldı.
Pazartesi, 02 Kasım 2015 06:33 -

Cumhurbaşkanı tarafından geçersiz sayılan 7 Haziran seçimleri yerine 1 Kasım 2015 günü tekrarlanan seçimler, Türkiye Cumhuriyeti ve demokrasi hayatı açısından bir dönüm noktası olacak gibi. Millet, ya Cumhuriyetin bütün kazanımlarını tek tek ortadan kaldırmak ve yeni bir saltanat rejimi kurmak isteyenlere dur diyecek ya da ne zaman düze çıkacağı belli olmayan bir fetret dönemine girilecek.

Bundan 93 yıl önce de 1 Kasım günü, Türkiye tarihinde çok önemli bir dönemeç idi. Yeni bir ordu toplayarak işgalcileri yurttan sürmüş olan TBMM, O gün İstanbul'da bir enkaz haline gelmiş olan Saltanata son vererek Sivas Kongresinden beri süregelen ikili iktidara son verdi. Gerçi, Büyük Zaferden sonra İstanbul fiilen Meclis hükümetinin denetimine geçmişti. Batı Trakya'yı Yunan kuvvetlerinden teslim almak gerekçesiyle 19 Ekim günü Refet Paşa, TBMM'yi temsilen resmen İngilizlerin işgalinde bulunan İstanbul'a çıktı ve pek coşkun gösterilerle karşılandı. Birkaç gün içinde İstanbul'daki bütün kurumlara hâkim oldu ama Padişahlık bir kurum olarak resmen varlığını sürdürüyordu.

Lozan Konferansı'na katılım sorunu Padişahlığın kaldırılması için gerekçe oluşturdu.

İtilaf Devletleri, 27 Ekim günü, 13 Kasım'da toplanacak olan (daha sonra 20 Kasım'a ertelendi) Lozan konferansına hem Ankara, hem İstanbul hükümetini davet ettiler. İstanbul Hükümetinin sadrazamı Tevfik Paşa, Meclis Başkanlığına çektiği telgrafta, konferansa birlikte katılmalarını önerdi ve Babiâli Konferansa katılmazsa devletin altı yüz yıllık benliğinin çökeceğini anlattı. “*Ya siz bir temsilci gönderin, ya biz oraya bir temsilci gönderelim, anlaşalım*” dedi. Aynı gün Refet Paşa Padişah'ı ziyaret ederek hükümetin istifasını istiyordu. Ankara'da saltanatın kaldırılması ve bir halife seçilmesinin gündemde olduğunu da haber verdi. Ancak Vahdettin hükümetin istifasını bir emrivaki sayarak reddetti.

HALK HÜKÜMETİ

Tevfik Paşa'nın telgrafı Ankara'da fırtınaların kopmasına sebep oldu. 30 Ekim günü Meclis'te heyecanlı bir gün yaşandı. Mustafa Kemal Paşa, Tevfik Paşa ile haberleşmesini anlattı. Tevfik Paşa'yı lanetleyen konuşmalar yapıldı. İstanbul Hükümetinin hain, zavallı, alçak olduğu belirtildi. 79 imzalı bir önerge ile **Osmanlı İmparatorluğunun padişahlık idaresi ile birlikte tarihe karıştığı, Türkiye devleti adıyla genç, dinç, milli bir halk hükümeti kurulduğu, bu hükümetin halkın ve köylünün haklarını koruduğu belirtildi.**

93 YIL ARA İLE 1 KASIMLAR: “ANAMIZ BİZİ MİLLET İÇİN DOĞURDU”

Zeki Sarıhan tarafından yazıldı.
Pazartesi, 02 Kasım 2015 06:33 -

Meclis, İstanbul Hükümetine cevap verilmemesini, Padişah ve hükümeti hakkında kanuni işlem yapılmasını kabul etti. Önergenin aleyhinde konuşan birkaç mebus, bunun millet tarafından iyi karşılanmayacağını ileri sürdüler ve acele edilmemesini istediler. Oturuma başkanlık yapan Mustafa Kemal Paşa, usul hakkında söz alan mebuslara sert çıkışlar yaptı ve söz vermedi. Ad belirtilerek yapılan oylamada önerge lehine 132, aleyhine 2, oy çıktı. 2 kişi de çekimser oy kullandı. Muhaliflerin Meclisi terk ederek oylamaya katılmaması nedeniyle çoğunluk sağlanamadı.

Ertesi günü radikal Birinci Grupla muhafazakâr İkinci Grup arasında uzlaşma toplantıları yapıldı. Rıza Nur, ilk önergesindeki devlet şeklinin cumhuriyet olduğu yolundaki önerisini değiştirdi. Buna göre padişahlık kaldırılıyor, halifelik ise Türklere ait olmak üzere Osmanlı hanedanının üyeleri arasından Meclis tarafından seçiliyordu.

DÜNYANIN EN BAHTİYAR DEVLETİ

1 Kasım günü Yunus Nadi'nin Anadolu'da Yenigün gazetesi şöyle yazıyordu: *“Büyük Millet Meclisi bugün tarihi bir karar verecek. Osmanlı saltanatını milletin tarihinden ebediyen kaldırıp atacaktır. Bugün İstanbul'daki son menfur herif hal ediliyor. Artık millet saltanatı, millet hâkimiyeti başlıyor. Bundan sonra milletin hâkimi, sultanı, padişahı, her şeyi kendimiziz.”*

1 Kasım Çarşamba günü, Mustafa Kemal, Mecliste Halifeliğin tarihiyle ilgili uzun bir konuşma yaptı. Türkiye'ye karşı idam kararını ayağa kalkarak kabul etmek istidadında olan Vahdettin'in kendini öldürdüğünü, Türk ve İslam Türkiye devletinin dünyanın en bahtiyar bir devleti olacağını söyledi.

Biri hükümete, diğeri muhalefete ait iki önerge verildi. Mustafa Kemal, bu iki önergenin birleştirilmesini önerdi. Önergeler gürültüler arasında üç encümene gönderildi. Encümenlerin ortak toplantısında önergeler birleştirildi. Burada bazı hocaların halifelik ve padişahlığın birbirinden ayrılmayacağını ileri sürmeleri üzerine Mustafa Kemal Paşa, sert bir konuşma yaptı. Vahdettin'i alçak ve cellât olarak nitelendirdi. Nutuk'ta yer verdiği konuşma, tam bir ihtilalci mantığını yansıtıyordu: *“Saltanat kuvvetle alınır. Şimdi de Türk milleti, hâkimiyet ve saltanatını isyan ederek kendi eline bilfiil almıştır”* Bunu kabul etmeyenlerin kafalarının kesileceğini ekledi. Bunun üzerine karar komisyonlardan geçti ve Meclis genel kurulundan da Saltanatın ve halifeliğin birbirinden ayrılması, Saltanatın İstanbul'un işgal edildiği 16 Mart 1920'den beri kaldırılmış sayılmasını öngören kanun şiddetli alkışlar arasında kabul edildi. Başkanın *“Oybirliği ile”*

93 YIL ARA İLE 1 KASIMLAR: “ANAMIZ BİZİ MİLLET İÇİN DOĞURDU”

Zeki Sarıhan tarafından yazıldı.
Pazartesi, 02 Kasım 2015 06:33 -

---

sözüne karşılık Lazistan Mebusu Ziya Hurşit'in
“*Ben muhalifim*”
sesi duyuldu. Ona karşıda
“*Söz yok*”
karşılığı verildi.

Meclis prensip itibariyle Muhammet'in Hicri takvimine göre doğum yıldönümüne de rastlayan 1 Kasım gecesini ve 2 Kasım gününün “*Milli Hâkimiyet Bayramı*” kabul edilmesini kararlaştırdı. Bu, 1908 İkinci Meşrutiyetin ilanı ve 23 Nisan 1920'de Meclis'in açıldığı gün gibi Türkiye'nin üçüncü milli bayram günü olacaktı. Dua okundu. 101 parça top atıldı. Tevfik Paşa Hükümeti 4 Kasım'da padişaha istifasını sundu. Padişah da 17 Kasım 1922 gecesini İngiltere'ye sığınarak İstanbul'dan kaçtı.

Saltanatın kaldırılması, bütün ülkede büyük bir sevinç ve gösterilerle karşılandı. Gazeteler olumlu yayın yaptılar. Mizah gazetesi Karagöz'ün 4 Kasım günkü sayısında şöyle anlamlı bir karikatür yayımlandı: Padişahı temsil eden Hacivat, yüksek bir yerde süslü bir sandalyeye oturmuş, “*Haydi bakalım, çalışın çabalayın da beni besleyin, göreyim*” diyor. Çiftçi ve askerinin yanında duran Karagöz ise şu cevabı veriyor:

“*O günler geçti, anafor yok! Anamız bizi senin için değil, millet için doğurdu...*”
(1 Kasım 2015)